

Török Péter

BESZÁMOLÓ A BIHARI MÚZEUM 2019. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

A Bihari Múzeum 2019-ben – a részleges zárvatartás ellenére – több ezer embert tudott elérni az intézmény által szervezett programokon, kiállításokon és múzeumpedagógiai foglalkozásokon keresztül. A tavalyi évhez köthető fejlesztések, pályázatok megvalósítása pedig lehetőséget nyújt az intenzívebb online jelenlétre, amely napjainkban elengedhetetlen kommunikációs platform minden közgyűjtemény számára. A 2018 óta futó projektek mellett múzeumunk olyan országos kezdeményezéshez is csatlakozott, amelyek további kapukat nyithatnak meg előttünk mind a szűken értelmezett szakma, mind a tudományos élet területén. Lehetőségeinkhez képest felülreprezentált módon vettünk részt a bihari térség kulturális és közművelődési életében, igyekezve a területi múzeum besorolással járó szakmai kötelességeinknek eleget tenni. 2019-ben sem lehetett más a Bihari Múzeum célja: szélesre tární a kapukat, munkánk során minél több embert elérni és megszólítani, felhívva a figyelmet a magyar kultúrkinés szerves részét képező bihari emlékanyag jelentőségére, különlegességére és napjainkig ható örökségére.

Személyi kérdések

A Bihari Múzeum 2019-ben érdemi változást a munkatársak körében nem hajtott végre, az intézmény továbbra is 7,5 státusszal¹ működik, a törvényi előírásoknak teljes mértékben megfelelően. A múzeum működését segítik a különböző közfoglalkoztatástípusok segítségével elhelyezkedő kollégák, akik az épület higiéniai kérdéseinek megoldásában, a közgyűjtemény adminisztratív teendőinek ellátásában és a szakmunkatársak munkájának támogatásában nyújtanak hatalmas pluszt a mindennapok terén. 2019-ben három munkatársat tudtunk a múzeumhoz felvenni, akik nélkül nem lehetne ilyen színvonalon ellátni azokat a feladatokat, amelyeket a működésünket szabályozó jogszabályok előírnak. A kulturális közfoglalkoztatás keretében 2019-ben két munkatársat (Szabó Éva Angéla, Erős Anna Blanka) tudtunk foglalkoztatni, akik adattörögzítés, adminisztratív ügyintézés, múzeumpedagógiai foglalkozások előkészítése és kivitelezése terén nyújtottak hatalmas segítséget. Ezen felül Erős Anna a térség kulturális köz-

¹ Az irodalmi muzeológus kollégánő munkaidejének 50%-át a múzeumban, a másik 50%-ot pedig a Sinka István Városi Könyvtárban teljesíti.

foglalkoztatási koordinátori szerepét is betöltötte, amely – a személyes kapcsolattartás okán – komoly utazási terhelést jelentett, hiszen Anna 9 intézmény kulturális közfoglalkoztatottjaival foglalkozott, ideértve a nyíregyházi térséget is, ahova szintén ő járt el, mint koordinátor. A kulturális közfoglalkoztatási programot 2019. december 31-ével befejezettnek tekintették a meghirdetők, a folytatás lehetőségét kizárva. Jól kitapintható az a tendencia, amely a közfoglalkoztatás lépcsőzetes leépítésére irányul, amely egyfelől öröndetes, hiszen minden állampolgárnak joga van tisztességes munkát végezni, tisztességes fizetésért cserébe. Másrésztől azok a közgyűjtemények, kulturális intézmények, amelyek az évek óta elmaradt létszámfejlesztések által generált hiátust ezen módon tudták valamelyest enyhíteni, azoknál egyik pillanatról a másikra húsba vágó módon fog jelentkezni a halogatott munkaerő-fejlesztés, aminek hosszabb és rövidebb távon is komoly kihatása lesz a napi szintű működésre is. A szaporodó feladatok mellett gondolnunk kell az ehhez szükséges munkaerő biztosítására is, mert amennyiben ez a lépés elmarad, komoly válságba kerülhetnek a közgyűjtemények és kulturális intézmények, amit kisebb-nagyobb mértékben az ország minden lakosa érezni fog.

A 2019-es esztendőről szóló szakmai beszámoló elején érdemes tisztázni azokat a kereteket, amelyek között dolgozott a múzeum csapata. A TOP-1.2.1-15-HB1-2016-00010 kódszámú, „*Nyeregre fel! – Múltidéző túra a Berettyó mentén*” című projekt előkészítő munkálatai még 2018-ban kezdődtek, és felölelték az egész 2019-es évet. A „Nyeregre fel!” pályázat fő célkitűzéseként három település (Berettyóújfalu, Bakonszeg, Zsáka) három kulturális színhelyének (Bihari Múzeum, Bessenyei-emlékház, Rhédey-kastély) turisztikai szempontú megújítását tekinthetjük, amelyben intézményünk az egyik főszereplő. A projekt keretében – ami a szakmai munkát illeti – az állandó kiállítás megújítására, frissítésére helyeztük a hangsúlyt. Azt már akkor láttuk, hogy a keretösszeg, amely a rendelkezésünkre áll, nem elegendő az egész, öt egységből álló, állandó tárlat teljes körű felújítására, ezért a múzeum párhuzamosan más pályázati források után nézett, amelyekből finanszírozhatóvá vált a teljes új állandó kiállítás kivitelezése. Ennek kapcsán már 2018-ban, majd 2019-ben is pályáztunk a Kubinyi Ágoston nevét viselő program kiírására, amely állandó és időszakos kiállítás elkészítését hivatott támogatni. Elmondhatjuk, hogy ennél a programnál két sikeres pályázatot sikerült abszolválni, amelyek két ütemben biztosítanak lehetőséget a néprajzi kiállítási egységek (*A Sárrét vízivilága, Élet-út – Bihari hagyományok a bölcsőtől a koporsóig*) új alapokon történő felépítésére.

Kiállítások – tervek, kivitelezés

A két pályázatból a 2018-ban elnyert első ütemet kellett megvalósítanunk a tavalyi esztendő során, amit sikeresen meg is tettünk. Az új, Sárre tére fókuszáló terem megfelel a kor követelményeinek, de nem terheli túlzott mértékben informatikai eszközökkel a látogatót. A kiállítás tervezői (Csarkó Imre, Kurcz Beatrix, Szémánné Veres Gabriella, Szűcs Endre) olyan látványvilágot kívántak megjeleníteni, amely segít testközelbe hozni a látogatóknak a Sárre tére letűnt világát. A Sárre tére-terem kivitelezési munkálatai befejeződtek, de a kiállítási egység a látogatók előtti megnyitására csak az épület felújítási munkálatainak befejezését követően van lehetőség, a múzeum tervei szerint erre 2020 őszén kerülhet sor. 2019-ben elkezdődtek a másik Kubinyi-pályázat előkészítési munkálatai is, amelyet egyszerre kívánunk befejezni a „Nyeregbe fel!” projekttel egyetemben és 2020 őszén egy új, szinte minden kiállítási egységre kiterjedő felújítást követően nyitunk meg az érdeklődők előtt.

Ezen okokból kifolyólag a Bihari Múzeum érdemi, kiállításhoz kapcsolódó közönségszolgálati tevékenységet nem tudott végezni, de ettől függetlenül több időszaki tárlattal jelentkezett akár a Múzeumok Éjszakájához, akár más rendezvényhez kapcsolódóan.

A Bihari Múzeum időszakos tárlatai

A Bihari Népművészeti Egyesület 2019. május 24-én *VIII. Országos „Kitesszük a szűrért!” szűr-, szűrkészítő, szűcshímzés- és nemezpályázatának* keretében szakmai konferenciát rendezett. A Bihari Múzeum kísérő kiállításként mutatta be itt a néprajzi gyűjteményének legújabb gyarapodását: Mezei András berettyóújfalui szűrszabó, szűrrátét-készítő népi iparművész hagyatékát. Helyszín: Berettyóújfalú, Nadányi Zoltán Művelődési Ház. A látogatók száma: 180 fő.

2019. június 6-án nyílt meg a Berettyóújfalú Járási Ügyészség folyosóján az ügyészség történetét bemutató állandó kiállítás. 2019-ben 237-en látták a tárlatot.

2019. június 16-án munkatársaink közreműködtek a Vass Jenő Óvoda „*Óvodák Nevelési Évzárója*” kiállításának elkészítésében. Helyszín: Nadányi Zoltán Művelődési Ház. A látogatók száma: 45 fő.

2019. június 22-én, a Múzeumok Éjszakáján több kisebb kiállítást is megtekinthettek a látogatók (kb. 300-an) bihari zeneszerzőkről: Fráter Lórándról és Kiss Antalról.

(Összesen: 4 időszakos kiállítás, 782 fő látogató)

A Bihari Múzeum által szervezett rendezvények és közreműködések

A múzeum a részleges bezárás ellenére sem tett le arról, hogy minden korosztályhoz elérjen. A rendezvény-típusok széles spektrumát használtuk fel annak érdekében, hogy a bihari térség településeit elérjük. A konferenciák, előadások, vetélkedők, a tudományos-ismeretterjesztő foglalkozások 2019-ben is nagy sikerrel zajlottak határon innen és túl, amelyeken több mint 3000 ember jelent és ismerkedett meg a Bihari Múzeum által kínált programelemekkel.

Közművelődési rendezvények és a rendezvények résztvevőinek száma²

2019. január 23., Berettyóújfalu. *Bihar-kutatás konferencia*. Résztvevők száma: 42 fő*

2019. január 23., Berettyóújfalu. *A Bihari Múzeum Évkönyve XXIII. bemutatója*. Résztvevők száma: 51 fő*

2019. január 23., Berettyóújfalu. *Ablonczy Balázs előadása*. Résztvevők száma: 54 fő*

2019. január 29., Berettyóújfalu. *Egy projekt utóélete – a Bihari Múzeum Járási Mintaprojektje négy év távlatából* c. szakmai nap. Résztvevők száma: 47 fő*

2019. április 15., Furta. *Húsvétoló*. Résztvevők száma: 83 fő, ebből diák: 72 fő

2019. május 1., Berettyóújfalu. *Városi Majális*. Résztvevők száma: 139 fő, ebből diák: 97 fő

2019. május 20., Érsemjén. *Biharország története c. vetélkedő középiskolások számára*. Résztvevők száma: 25 fő, ebből diák: 16 fő*

2019. május 22., Berettyóújfalu. *Berettyóújfalu története c. helytörténeti vetélkedő általános iskolások számára*. Résztvevők száma: 20 fő, ebből diák: 15 fő*

2019. május 25., Berettyóújfalu. *Város Napja*. Résztvevők száma: 130 fő, ebből diák: 29 fő

2019. június 7–8., Budapest. *III. Levéltári Piknik, Budapest Főváros Levéltára*. Résztvevők száma: 650 fő, ebből diák: 85 fő

2019. június 8., Nagykeréki. *Gyermeknap*. Résztvevők száma: 100 fő, ebből diák: 100 fő

2019. június 22., Berettyóújfalu. *Múzeumok éjszakája*. Résztvevők száma: 700 fő, ebből diák: 150 fő*

2019. július 23–27., Körösszegapáti. *43. Bihari Honismereti Tábor*. Résztvevők száma: 34 fő*

² * jellel jelöltük a Bihari Múzeum, illetve civil szervezetei (Bihari Múzeum Baráti Köre, Bihari Múzeumért Alapítvány) által szervezett programokat.

2019. szeptember 23., Berettyóújfalu. *Szomszédolás; Hagyományőrzés és értékteremtés Biharban (Múzeumok Őszi Fesztiválja)*. Résztevők száma: 400 fő, ebből diák: 350 fő*

2019. szeptember 28. *Kerékpártúra Bakonszeg és Zsáka településekre (Múzeumok Őszi Fesztiválja)*. Résztevők száma: 27 fő*

2019. október 5., Furta. *II. Bihari Juhásztalálkozó*. Résztevők száma: 63 fő diák

2019. október 7., Nagyvárad. *Magyar Népi Kultúra napja – kézműves foglalkozások*. Résztevők száma: 120 fő diák

2019. október 17., Berettyóújfalu. „*Odaveszett Bihar...*” – *A II. világháború berettyóújfalui áldozatainak emléknapja*. Résztevők száma: 85 fő*

2019. november 5., Berettyóújfalu. *Kabos Endre-emléknap: vívóbemutató a Békéssy Béla Vívóklub tagjainak közreműködésével Berettyóújfalu 3. osztályosai számára*. Résztevők száma: 160 fő, ebből diák: 150 fő*

2019. november 5., Berettyóújfalu. *Kabos Endre-emlékdélután*. Résztevők száma: 30 fő, ebből diák: 2 fő*

2019. november 6., Berettyóújfalu. *XI. Bihari Diéta* (az MNL HBML-lel közösen) Résztevők száma: 48 fő*

Összesen: 21 rendezvény (ebből saját szervezés: 14). A részttevők száma: 3008 fő, a részttevők közül diákok: 1220 fő.

A nyitott és támogató múzeum

A Bihari Múzeum évtizedek óta kiemelten fontos kérdésként kezeli a hátrányos helyzetben élő gyermekek támogatását és igyekszik biztosítani a fogyatékkal élő honfitársaink számára a „múzeumélmény” átélésének lehetőségét. A felújítás ellenére is töretlenül dolgozunk együtt a Látássérültek Észak-alföldi Regionális Egyesületével, amely szervezet évek óta az intézmény falai között tartja fogadóóráját. Az egyesület tagjai részére kollégáink speciális tárlatvezetést is tartanak, megismertetve az érdeklődőket Bihar múltjával, a Sárrét egykori élővilágával, a népi hagyományokkal.

2018-ban indult útjára Az „*Egész életen át tartó tanulás biztosítása a Berettyó Kulturális Központ közreműködésével*” című projekt, amely keretében a Csiga-Ház Szociális Szolgáltató Intézmény és a múzeum heti rendszerességgel közös programokat szervez a Csiga-Ház látogatói részére kihelyezett foglalkozások, múzeumlátogatások és lakóhelyünk épített örökségének megismerésével kapcsolatban. Az együttműködés olyan jól sikerült és olyan tartalommal tudta mindkét fél megtölteni, hogy a jövőben is szeretnénk ezt a gyümölcsöző partnerséget fenntartani.

Iskolai témák, más köntösben

A közgyűjtemények feladata, hogy az oktatási intézmények által összeállított tanmenetet segítse, támogassa és olyan információkkal egészítse ki, amelyek az intézményrendszerű tanulás keretét átlépik és többlettudást nyújtanak a gyermekek számára. Emiatt érezzük kötelességünknek, hogy ezeket a rendhagyó órákat, beszélgetéseket rendszeresíteni tudjuk és minél több oktatási intézményben, minél szélesebb kínálattal lehessünk jelen. Bagdi László kollégánk 2019 folyamán több tucat tudományos ismeretterjesztő előadást, beszélgetést teljesített, amelyek során több mint háromszáz diákkal tudott a 20. század történetével kapcsolatos kérdésekről eszmét cserélni.

Emellett szintén az említett kolléga tollából olvashattunk egy olyan összefoglalót, amely Berettyóújfalu ipartörténetét összegezte az épülő Ipari Park projekt tájékoztató prospektusában és akár a későbbiekben plusz adalék is lehet a helytörténet oktatásához.

Köznevelési hasznosítás – múzeumpedagógia, tehetséggondozás

A Bihari Múzeum alaptevékenységei közül a múzeumpedagógiai foglalkozások kiemelkednek, ez a kapcsolatteremtési típus a legkeresettebb, amelyet nagyobb részt az oktatási intézmények vesznek igénybe. Nagy örömünkre szolgál, hogy a Berettyóújfalui Tankerületi Központ minden tekintetben támogatja a múzeumpedagógiai foglalkozások minél szélesebb körben való igénybevételét, felismerve, hogy ezeken a foglalkozásokon keresztül nem pusztán többlettudásanyaghoz juthatnak a tanulók, hanem az őket körülvevő kulturális közegre is rálátást nyernek, kinyitva előttük a közművelődés és a tudomány ajtaját. A tankerületi központ segítségével és támogatása jól kitapintható, hiszen a 2019-ben megtartott 151 foglalkozás közül 86-ot a központ finanszírozásával sikerült megszervezni.

Itt kell megemlítenünk, hogy intézményünk részt vett a KultúrBónusz kísérleti programban, amely a *Múzeumi és könyvtári fejlesztések mindenkinek EFOP-3.3.3-VEKOP-16-2016-00001* projekt keretében valósult meg. A projekt céljai között szerepelt a múzeumi élményközpontú oktatási programok közoktatási alkalmazásának növelése, a hátrányos helyzetű gyerekek kulturális hozzáféréseinek emelése, valamint a kulturális alapellátás kiterjesztése. A Bihari Múzeum csapata 38 foglalkozást tartott a KultúrBónusz program keretében, amelyeknek köszönhetően egész Észak-Magyarországot bejárták munkatársaink, ezzel is öregbítve múzeumunk hírnevét.

A Bihari Múzeum múzeumpedagógiai foglalkozásainak korcsoportonkénti megoszlását az alábbi táblázat mutatja be.

	Múzeumi helyszínen	Külső helyszínen	A résztvevők összlétszáma
Óvodásoknak	9	1	215
Általános iskolásoknak	30	94	3434
Középiskolásoknak	0	17	260
<i>Összesen</i>	<i>39</i>	<i>112</i>	<i>3909</i>

Intézményünk munkatársai a tárgyévben új területet próbáltak ki: berettyóújfalui diákok egy csoportja segítséget kapott a múzeum történész muzeológusaitól, akik a történelem tantárgyból a tanulók érettségire való felkészítéséhez járultak hozzá. A pilot projekt során a közösen kidolgozott tematika mentén haladt a csoport, akiknek mélyebb, magasabb szintű tudásátadást kínált a történészekből álló „tanári kar”. Sajnálattal a kezdeti lendület kifulladás, az év második felére a létrehozott tanulócsoporthoz feloszlott. A múzeum munkatársai hasznos tapasztalatokkal gazdagodtak, a rendszeres bevezetés előtt feltétlenül át kell gondolnunk a felkészítő program életképességét.

Kutatók, kutatottság

Talán a kutatószolgálat az a tevékenységi kör, amelyben a Bihari Múzeumnak hosszabb távon feltétlenül fejlődnie kell. Az intézményben őrzött műtárgyak felhasználásának, hasznosításának egyik szegmense a kutatók általi feldolgozás, kutatás, publikálás. A közel 40 000 darabból álló gyűjteményünk kutatottsága ellenben nem egyenesen arányos, csak nagyon ritkán regisztrálhatunk állandó, esetleg visszatérő kutatót, ami ezen a téren nem lehet kielégítő egy területi múzeumnak. 2019-ben 18 kutató egy-egy alkalommal kereste fel múzeumunkat, személyesen vagy elektronikus úton. Ezzel párhuzamosan a múzeum szakkönyvtárát is inkább a munkatársak használják, ami nem meglepő, mivel nem nyilvános szakkönyvtárról van szó. A jövőben ezen is változtatni kívánunk, együttműködve a Sinka István Városi Könyvtárral. Az általunk őrzött könyvtári állományt feltétlenül a köz szolgálatába kell állítanunk, hiszen ez a szakgyűjtemény nagyon sok egyetemista, főiskolai hallgató számára lehet hasznos segítség.

Online elérhetőség

Minden intézmény, vállalkozás vagy ember számára az internet biztosította online elérhetőség mára átalakult egy kötelezően nyitvatartandó ablakká. Múzeumunk sem járhat el másként, ezért vált fontossá, hogy a lehető legtöbb platformon jelen legyünk és naprakész formában tájékoztassuk az érdeklődőket a múzeumot érintő kérdésekről.

A 2018-ban elnyert *Járásszékhely múzeumok szakmai támogatása* c. pályázat arra adott számunkra lehetőséget, hogy fejlesszük az intézmény informatikai felszereltségét és online elérhetőségét. Ezen pályázat egyik fő elemeként a több mint tíz éve üzemelő www.biharimuzeum.hu oldal újragondolását neveztük meg. Munkatársaink és egy külső vállalkozó közös munkájának köszönhetően a tavalyi év során elektronikus felületünk teljes mértékben megújult, a magyar mellett angol és román nyelven is elérhetővé téve a legfontosabb információkat. A 21. század kihívásainak megfelelően az oldal reszponzív, minden informatikai eszközön használható, böngészhető.

Ki kell emelnünk, hogy a honlap a műtárgyak bemutatására is törekszik, ezért folyamatosan fejlesztjük a gyűjteményekhez kapcsolódó adatbázisokat, amelyek közül már kettő (a természettudományi és a numizmatikai gyűjtemény) is elérhető.

Jelen vagyunk a közösségi médiában is, ahol a Facebookon a múzeum egy ismert és keresett felületet üzemeltet. Több mint 2000 követője van az oldalunknak, akik 2019-ben 99 új bejegyzést olvashattak nálunk.

A Bihari Múzeum közel öt éve tagja a magyarországi Topotékák csoportjának, amelyet Budapest Főváros Levéltára alapított egy európai uniós projekt keretében. Berettyóújfalu az elsők között kötött együttműködési megállapodást a projektvezető levéltárral és azóta vesz részt minden fórumon, amely ehhez a kezdeményezéshez kapcsolódik. A Berettyóújfalu Topotéka internetes portál 2019-ben új 164 db feltöltéssel gazdagodott, így év végéig összesen 2198 felvétel között kutakodhatnak a felület látogatói. A Topotéka rendszere szinte egész Európára kiterjed, Magyarországon mindössze egy tucat település mondhatja el magáról, hogy rendelkezik saját felülettel és ezek közül is a Berettyóújfalu Topotéka került először bemutatásra. A saját oldalunk menedzselése mellett a Topotékák közös Facebook-oldalát is ellátjuk tartalommal, átlagosan kéthetente jelentkezünk friss tartalommal ezen a platformon.

Több éve csatlakozott a MúzeumDigitár felhasználóihoz a Bihari Múzeum és a közös munka során az adatok elektronikus formában rögzített részét sikerült betölteni

a rendszerbe. A ki publikálásra még várni kell, mivel ez a rendszer csak a képpel ellátott metaadatokat engedi ki a közös felületre.

Gyűjteménygyarapítás és nyilvántartás

2018 olyan döntést kellett hoznunk, amely nagy mértékben kihatott a gyűjteménygyarapítási stratégiára. Ennek következtében – a gyűjteménystop életbelépését követően – a begyűjtésre kerülő tárgyak száma minimálisra csökkent az elmúlt évben. Mindentől függetlenül szakmuzeológusaink továbbra is felderítik, feltérképezik a gyűjtőterületünkön elérhető, közgyűjteményi szempontból értékesnek minősített tárgyakat és előkészítik azok más időpontban történő átvételét. A gyűjteménystop ellenére 2019-ben is sikerült Nagy Vince hagyatékát kiegészíteni, Mezei András berettyóújfalui szűrszabó, szűrrátét-készítő hagyatékát átvenni, interjúkat készíteni az új állandó kiállításban helyet kapó első szabad választásokról. Szintén látókörünkbe került Erdélyi Gábor tanár hagyatéka és a Derzsi Sándor által digitalizálásra felajánlott irategyüttes, amely az 1980-as évek végének helytörténeti kérdéseire nyújthat adalékot.

A nyilvántartások vezetését az ágazatot szabályozó jogszabályok a lehető legrészletesebb megadják a múzeumok számára, amelyeket kötelező módon kell követnünk. Ezek értelmében a 2018-ban megkezdett leltárkönyv-revizíót 2019-ben is folytattuk és több mint 5000 leltárkönyvi bejegyzést vizsgáltunk felül. A leltárkönyvek rendbetétele csak az első lépés, 2020-ban egy teljes körű állományrevízió szükséges, hogy minden nyitott kérdést tisztázzunk az állománnyal kapcsolatban.

Tudományos kutatás, tudományos élet

A közgyűjtemények munkájuk során feltárják, begyűjtik, rendszerezik, feldolgozzák és publikálják a műtárgyakat. A publikálás több lépcsőben is megvalósulhat, kezdve a leltárkönyvek nyilvánossá tételével (adatbázisok), képi formában történő közzététellel, szakleírások készítésével, kiállítások rendezésével és offline vagy online publikációk írásával és közlésével.

A Bihari Múzeum vezetése kiemelten fontosnak tartja, hogy az intézmény szakmunkatársai mind a szakmai, mind a tudományos élet területén ismert és elismert szakemberek legyenek. Ehhez elengedhetetlenül szükséges, hogy munkatársaink a

múzeum által őrzött állományt és a kapcsolódó – más közgyűjteményekben található – anyagokat dolgozzák fel.

Jól látható, hogy az öt szakmuzeológus (egy néprajzos muzeológus, egy irodalmi muzeológus, három történész muzeológus) erre a hatalmas feladatra nem elegendő, ezért igyekszünk minél több együttműködési megállapodást kötni rokonintézményekkel határon innen és túl.

A megfeszített munka meghozta gyümölcsét, napjainkra muzeológusaink több komolynak tekinthető platformon együtt dolgoznak az ország kiváló kutatóival. Bagdi László kollégánk a „*Trianon100*” MTA-Lendület Kutatócsoport munkájába kapcsolódott be, dr. Krajczárné Sándor Mária és Török Péter pedig a Biharhoz köthető online felületek (*biharkutatas.hu*, *Új Nézőpont online folyóirat*) üzemeltetésében vesz részt.

A múzeum 2018 óta arra törekszik, hogy évkönyvét ténylegesen minden évben meg tudja jelentetni. Ennek köszönhetően 2019-ben – a múzeum munkatársainak publikációival – tudtuk közreadni a XXIV. sorszámot kapó évkönyvünket.

Minden évben szakmai és tudományos konferenciákat, workshopokat kívánunk rendezni, amelyhez a tavalyi évben is ragaszkodtunk. Még az év elején a Bihar-kutatás konferenciának adtunk otthont, majd a *Járási múzeum* projekt utóéletét vettük górcső alá, majd hagyományosan novemberben újabb Bihari Diétát tudtunk tartani, amely szervezését a Magyar Nemzeti Levéltár Hajdú-Bihar Megyei Levéltárával közösen valósítottuk meg.

Műtárgyvédelem

A műtárgyvédelem területén a felújításhoz kapcsolódó raktárköltöztetések és azok műtárgyakat érintő változásaira kellett reagálnunk. A múzeum külső raktárába közel 1000 darab műtárgyat költöztettek át a kollégák, amelyeket mind előzetesen – csomagolás előtt –, mind a kicsomagolást követően aktív állományvédelmi kezelésbe vett a múzeum állományvédelmi asszisztense. A felújítás miatt a raktárhelyzetünk tovább változott, mivel az épületen belüli raktárhelyiségek közül kettő összebontásra került. Az összebontott részekből alakítottuk ki az új néprajzi kiállóteret.

Egyéb feladatok

Raktárköltöztetések

A múzeumot érintő felújítás kapcsán a korábbi kerámia-, képzőművészet- és textil-raktárhelyiségek funkciója megváltozott (kiállítóteremmé alakítottuk). Az átalakítás miatt kimozdításra kényszerített gyűjtemények egy részét a múzeum által használt Wesselényi u. 1. alatt található külső raktárba szállították a kollégák, ahova a „faraktár”-ként funkcionáló helyiségben raktározott néprajzi tárgyi gyűjtemény egy része is kiköltözött. A költözéssel kapcsolatban az érintett műtárgyakat egyenként csomagolták, dobozolták, szállították a kollégák, majd az új helyen raktári rendet alakítottak ki.

A költöztetés során, folyamán több ezer műtárgyat kellett kézbe fogni – ahol lehetett – új, korszerű csomagolásba áthelyezni. Az új raktári rend kialakításához szükségesnek ítéltük új polcrendszer-struktúra kialakítását, maximálisan szem előtt tartva a hely adottságait. A külső raktári egységnél az épülethez kapcsolódó udvar rendben tartását is a múzeum munkatársai végezték el.

Pályázatok

Ki kell emelnünk, hogy a Bihari Múzeum minden évben igyekszik a lehető legtöbb pályázati lehetőséget kiaknázni, de csakis azokat, amelyek a múzeum érdekeit szolgálják. Kijelenthetjük, hogy az intézmény jó pályázó, megfelelő szakmai háttérrel rendelkezik, amely a döntéshozók szemében egy megnyugtató alapot jelent. Igyekszünk olyan pályázatokat írni és beadni, amelyek minden tekintetben a múzeum profiljába vág és a fenntartás sem ró mérhetetlen terheket a Berettyó Kulturális Központra. Az alább közölt felsorolásból jól látható, hogy évente mintegy 14-15 000 000 millió forintot sikerül pályázat útján elnyerni, amelyet mindig a múzeum fejlesztésére fordítunk, tehermentesítve ezzel a fenntartót egy nagyobb költségvetés finanszírozásától.

A 2018-ban és 2019-ben elnyert pályázatok:

1. A Bihari Múzeum Általános Történeti Dokumentumok gyűjteményébe tartozó iratok restaurálása. NKA 204111/04053 számú pályázat – 30 db irat restaurálására fordítottuk az elnyert összeget. Az elnyert összeg: 800 000 Ft
2. A néprajzi kiállítás megújítása I. ütem (*A Sárrét vízivilága*) Kubinyi Ágoston-program 2018–2019. Az elnyert összeg: 10 000 000 Ft

3. A múzeum informatikai és digitalizálási képességének fejlesztése. Járasszékhely program 2018–2019. Az elnyert összeg: 3 100 000 Ft
4. Textilek és munkaeszközök megvásárlására Erdőháti Károlyné szűrrátét-készítő népi iparművész hagyatékából. NKA 204110/734 számú pályázat. Az elnyert összeg: 400 000 Ft
5. A Bihari Múzeum XXV. Évkönyve megjelentetése (NKA 204188/587 számú pályázata). Az elnyert összeg: 400 000 Ft
6. A néprajzi kiállítás megújítása II. ütem (*Élet-út*) Kubinyi Ágoston-program 2019–2020. Az elnyert összeg: 10 000 000 Ft
7. Állományvédelem, műtárgyvédelem, raktárfelszereltség. Járasszékhely program 2019–2020. Az elnyert összeg: 3 910 900 Ft

„Földhivatal projekt”

A Berettyó Kulturális Központ 2019 szeptemberében kutatási kérelemmel fordult a Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatalhoz – a Berettyóújfalui Járási Hivatal Földhivatali Osztályának felettes szerve –, hogy engedélyezze munkatársaink számára az 1945 előtt keletkezett földhivatali iratok (telekbetétkönyvek, térképek, vázrajzok stb.) kutatását és digitális rögzítését. A közös munka célja, hogy digitális formában (adatbázis + fotók) rendelkezésünkre álljon az 1945 előtti Berettyóújfalui és Berettyószentmártoni hiteles tulajdoni adattáblája. A munka megkezdése óta kollégáink összesen 8928 felvételt készítettek a két település telekkönyvi anyagáról. A kutatás 2020. április 30-áig folytatódik.

Múzeumi szakkönyvtár

A múzeumokban kialakított könyvtárak működését tekintve ugyanúgy az 1997. évi CXL. tv. hatálya alá tartozik, mint más könyvtári egységek. Ennek szellemében kezdtük meg a szakkönyvtár funkciójának újragondolását, ami az elméleti kérdésfeltevéseken túl fizikai beavatkozást is takart. Időszerűnek éreztük, hogy elkezdjük a könyvtári állomány profiltisztítását, a gyűjtőkörhöz szervesen nem kapcsolódó tételek leválasztását. Ezzel párhuzamosan a könyvtár egyes részeit ténylegesen más helyiségbe költöztettük, amelyekhez új polcrendszert alakítottunk ki. A selejtezés alá vont tételeket leválogattuk és külön helyeztük, a későbbi elhelyezésről egyeztetéseket folytatunk.

Ismeretterjesztés online és interaktív formában

Hagyományosnak tekinthető az az együttműködés, amely a Bihari Múzeum és a Bihari Hírlap között fennáll. Évről évre külön helytörténeti rovattal jelentkezik a múzeum a helyi havilap hasábjain, amellyel 2019-ben „*Azt írja az újság...*” címmel találkozhatott az olvasóközönség. A rovatban összesen 11 cikket publikáltak a múzeum munkatársai.

Dr. Krajczárné Sándor Mária főmuzeológus, múzeumpedagógus városi és múzeumi nyomkereső játékokat fejlesztett ki, amelyeket lehet egyedül, vagy csoportosan játszani. A játékos tudásátadás, egybekötve egy kellemes sétával hasznos időtöltés lehet minden korosztály számára. A több alkalommal, több helyszínen bemutatott és kipróbált „nyomkeresés” hosszú távon a Tourinform-iroda repertoárját bővíti.

Együttműködési megállapodások

A Bihari Múzeum működésének egyik alappillére, hogy mind szakmai, mind tudományos téren jelen legyen az ország ilyen irányú térképein. Ehhez elengedhetetlenül szükséges egy olyan kapcsolati háló kiépítése, amely még hiányzik. 2019-ben ezen a téren is megtettük az első lépéseket, így tudtunk megállapodást aláírni a Magyar Nemzeti Levéltár Hajdú-Bihar Megyei Levéltárával, a Püspökladányi Tájékoztató és Közművelődési Központ, Könyvtár, Múzeum összevont intézménnyel és az ebesi Széchényi Ferenc Tájékoztató Múzeummal. Terveink között szerepel mind itthon, mind a határon túlra átnyúlva bővíteni a megállapodások körét.

Összegzés

A Bihari Múzeum 2019-ben is azon dolgozott, hogy az általa képviselt és bemutatott kulturális javak minél szélesebb közönséghez juthassanak el. A nyilvánossá tétel több módját is használták fel a munkatársak, az offline és online felületek mellett az interaktivitás, a közös élmények gyűjtése állt tevékenységünk központjában.

Múzeumpedagógiai tevékenységünk több évtizedes múltat tekint vissza, amelyet 2019-ben egyre szélesebb körben sikerült bemutatni. Egy-egy projektnek köszönhetően munkatársaink több mint 150 foglalkozást tartottak közel 4000 gyermek számára, az ország hat megyéjében.

Annak dacára, hogy állandó kiállítási egységeink felújítás alatt állnak, múzeumunk több időszakos kiállítással jelentkezett a városi térben, amelyeket közel 900-an tekintettek meg.

Rendezvényeink száma 2019-ben több mint 20 volt, amelyen közel 3000 érdeklődő vett részt, akik között majdnem 1250 diákot találhatunk.

A múzeum fő feladatköréhez tartozó gyűjteménygyarapítás, revízió, feltárás, elemzés is hangsúlyos szerepet kapott a tárgyév munkafolyamatai között. Elsődleges feladatként a papír alapú leltárkönyvek adattisztítását végeztük el, közel 5200 sornyi javítást eszközölve. Ezzel párhuzamosan az egyszerű táblázatban rögzített adatsorokat is módosítottuk, korrigáltuk. A műtárgyak gyűjtését – a teljes körű revízió megkezdése miatt – szüneteltettük, elsőként a meglévő tárgyállományt kívántuk és kívánjuk visszaellenőrizni.

Munkatársaink a tudományos élet területén is tevékeny részt vállaltak, mind a helyi, mind az országos kérdések feldolgozásában. Minden kollégának több tanulmánya jelent meg nívós folyóiratokban, periodikákban és végre sikerült az országos tudományos vérkeringésre is rákapcsolódni a „*Trianon100*” MTA-Lendület Kutatócsoporttal közös munka keretében. Emellett fontosnak ítéljük a Földhivatal iratanyagának digitalizálására, felmérésére irányuló projektünket, amely az MNL Hajdú-Bihar Megyei Levéltárával és a Járási Földhivatallal közösen zajlik.

Múzeumunk jelen van az online térben, intézményünkhöz kapcsolódóan négy területet is működtetünk, üzemeltetünk. A folyamatos jelenlétet azok az informatikai fejlesztések teszik lehetővé, amelyet a múzeum különböző pályázatok keretében tudott megvalósítani. Sikeresen kiépítettünk egy hálózatot, amely szerver biztosításával nyújt számunkra biztos alapokat. Elmondhatjuk, hogy a múzeum 2019-ben informatikai téren belépett a 21. századba.

Jól látható az a törekvés, hogy lehetőségeinkhez mérten minél több megvalósítható, a tényleges szakmai munkát támogató pályázatokat írjunk, nyerjünk el és valósítsunk meg. 2018–2019 folyamán közel 15 000 000 Ft támogatást nyert el az intézmény, amely ebből a keretből tudott költeni az informatikai fejlesztésekre, a sárréti vízivilágot bemutató kiállítási egység megújítására, a múzeumi évkönyv kiadására, restaurálásra és műtárgyvásárlásra.

Emellett a Bihari Múzeum két nagyobb pályázat keretében közel 14 000 000 Ft-ot nyert el állományvédelmi fejlesztésekre és egy újabb kiállítási egység felújítására, amelyeket majd 2020-ban kell megvalósítanunk.

Péter Török
Bihari Museum in 2019 - Overview of activities

During the course of 2019 Bihari Museum reached almost 8000 people with its programmes, museum education sessions and events despite being partially closed. Last year especially professional tasks were emphasized; our main activities were organizing our records and registering new artefacts. Our Museum aimed to comply with the requirements of its regional museum status, and provided expert consultation services to the collections and local history researchers of neighbouring settlements. In 2019 Bihari Museum became recognized again by the Hungarian scientific community, and our associates participated in multiple projects of national scope.

1. kép. A Bihari Múzeumban a Múzeumok éjszakája program
központi témája a zene volt

2. kép. Zene és tánc – több műfajban is a múzeum leglátogatottabb 2019-es rendezvényén

3. kép. A Múzeumok éjszakáján minden korosztály találhatott magának programot